

Protokoll för Medeltidsrådet sammanträde 1, 2024 Centrum för Medeltidsstudier

Datum: tisdagen den 4e juni 2024, klockan 14:00

Plats: Ekonomiska Museet - Kungl. Myntkabinettet

Närvarande

Kurt Villads Jensen	Centrum för medeltidsstudier
Henrik Lagerlund	Filosofiska institutionen
Wilhelm Ljungar	Centrum för medeltidsstudier
Lin Annerbäck	Medeltidsmuseet
Roger Andersson	Institutionen för svenska och flerspråkighet
Claes Gejrot	Riksarkivet
Magnus Källström	Riksantikvarieämbetet
Andrew Cooper	Engelska institutionen
Gwendolyne Knight Keimpema	Historiska institutionen
Nanouschka Myrberg Burström	Institutionen för arkeologi och antikens samhällsliv
Anders Andréén	Kungl. Vitterhetsakademin
Olov Lund	Institutionen för ekonomisk historia och internationella relationer
Dag Retsö	Institutionen för ekonomisk historia och internationella relationer
Pia Bengtsson Melin	Historiska museet
Carin Franzén	Institutionen för kultur och estetik
Jessica Fröberg	Institutionen för kultur och estetik
Cecilia von Heijne ¹	Ekonomiska museet – Kungl. Myntkabinettet

Frånvarande

Elisabeth Wåghäll Nivre	Institutionen för slaviska och baltiska språk, finska, nederländska och tyska
Patrik Granholm	Kungl. biblioteket
Erika Kihlman	Romanska och klassiska institutionen
Anders Bengtsson	Romanska och klassiska institutionen
Sofia Lodén	Romanska och klassiska institutionen
Anthony Lappin	Romanska och klassiska institutionen

¹ Anslöt efter meddelanden.
Centrum för medeltidsstudier

Peter Carelli	Arkeologerna, Statens historiska museer
Martin Neuding Skoog	Försvarshögskolan
Annika Björklund	Riksarkivet
Christian Lovén	Riksarkivet
Elin Andersson	Institutionen för kultur och estetik
Johan Berg	Kulturgeografiska institutionen
Emmanouela Grypeou	Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap
Olof Sundqvist	Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap
Jonatan Pettersson	Institutionen för svenska och flerspråkighet
Andreas Nordberg	Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap
Björn Gunnarson	Institutionen för naturgeografi
Christian Etheridge	Nationalmuseum
Martin Olin	Nationalmuseum

§ 1 Öppnande av sammanträdet

Sammanträdet förklarades öppnat klockan 14:01.

§ 2 Fastställande av föredragningslista

Föredragningslistan fastställdes utan tillägg och ändringar.

§ 3 Anmälan av protokoll från föregående möte

I tidigare protokoll står det att Fornsvensk biografi styrs av Uppsala universitet. Detta stämmer inte, utan bibliografin skapades ursprungligen av Institutionen för nordiska språk på Stockholms universitet och ansvaras idag för av Svenskt Diplomatarium med finansiering från Kungl. Vitterhetsakademien.

§ 4 Utvärdering av Centrum för medeltidsstudier

Under vintern utfördes en utvärdering av Centrum för medeltidsstudiers verksamhet under åren 2017–2023 av Henrik Williams, professor i runologi på Uppsala universitet. Resultatet blev en väldigt positiv rapport kring centrumets verksamhet och Henrik rekommenderar CMS fortsatta verksamhet. Efter utvärderingen har rektor beslutat att CMS verksamhet fortsätter men beslut om framtida finansiering har inte fattats. Hela utvärderingen är nu upplagd på centrums hemsida. Förbättringspotential med mer sociala tillställningar. Innan covid åt lunch gemensamt ibland osv.

§ 5 Ekonomi

- CMS budget ligger kvar på 250 000 kr från fakultet innan overhead och 20 000 kr från Historiska institutionen för medeltidsseminariet. Beslut om ändrad finansiering kommer kanske fattas av fakulteten under 2025. Henrik har pratat med Dekanus och det finns inga planer på att dra in finansieringen av CMS i nuläget.
- CMS styrelse har under våren diskuterat möjligheter att supplerat intäkter på olika sätt. Styrelsen tänker sondera mot andra till centrum anslutna institutioner att låta doktorander stödja CMS verksamhet inom ramen för institutionstjänstgöring och höra om de har möjlighet medfinansiera rese- och hotellkostnader i samband med seminarier. Ordförande och föreståndare kommer formulera detta och skicka ut till institutionerna.

§ 6 Meddelanden

Lin Annerbäck, Medeltidsmuseet.

- Museet fortsätter med nedpackningen på Helgeandsholmen. Bland föremålen tar Riddarholmsskeppet extra tid, då alla delar 3d skannas så att en digital modell kan byggas. Detta görs på grund av att den nuvarande utställda rekonstruktionen är felaktig, då den bland annat inte utnyttjat marinarkeologiska skisser från bärgningen i uppbyggnadsarbetet. Med alla ”pusselbitar” digitaliserade kan förhoppningsvis en mer korrekt sammansättning tas fram till när skeppet ska byggas ihop igen på det nya museet.
- Medeltidsmuseet har fått pengar från Berit Wallenbergs stiftelse för ett forskningsprojekt om medeltida tegel, vilket ämnar studera hur vilka delar av teglet i Stockholm som var importerat eller tillverkat på plats.
- Nya arkeologiska utgrävningar kring Klara kyrka kommer i samband med expansion av Centralstationen.
- Avrapportering av Magnus Ladulåsprojektet, vilket pågick mellan 2013–2018 kommer snart vara färdig.
- Museet har tillsammans med CMS fått medel från Riksbankens jubileumsfond för ett symposium inom projektet *Stockholm i den medeltida världen*, 9–11 oktober 2024.
- En stor ansökan har skickats till Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond för ett projekt kring omhändertagande och avrapportering av materialet från utgrävningen på Helgeandsholmen. Idén är att genom projektet skapa ett benchmark för ny forskning med gammalt utgrävningsmaterial.
- Till våren kommer ansökan göras för att tillverka ett nytt standardverk om Stockholms medeltida historia, med sikte på att publiceras 2028. Förhoppningen är att verket ska vara färdigt innan öppningen av det nya museet kring 2030–2031

Henrik Lagerlund, Filosofiska institutionen.

-Det stora VR-projektet om mekanisering av naturbegreppet under 1300- till 1600-talet är nu färdigt och resultaten håller på att publiceras. Det har blivit 3 böcker och ett flertal artiklar. Ansökan om ett fortsättningsprojekt har skickats till VR, och en ansökan om en advanced grant från EU övervägs.

- Henrik har publicerat boken *Interpreting Buridan: Critical Essays*.

- Från och med i höst ges en fristående för teoretisk kurs i medeltida filosofi, vilket inte funnits tidigare.

Roger Andersson, Institutionen för svenska och flerspråkighet.

-Institutionens enda medeltidsdoktorand, Giorgio Basciu, disputerar i oktober. Hans avhandling handlar om metrik i den isländska eddadiktningen.

- Sofia Pereswetoff-Morath har utvecklat en ny app, *Svenska Runstenar*, som hjälper till att hitta inskrifter, översättningar och information om runstenar i ens närhet. I nuläget omfattar den endast utvalda landskap, men på sikt kommer alla runstenar att ingå. Roger och Sofia vill gärna ordna en mindre exkursion kopplad till projektet i en snar framtid.

- Projektet *Lexikon över Nordens medeltida lagspråk 2.0* blev färdigt i vintras, och har till skillnad från den tidigare upplagan utöver landskapslagarna också inkluderat landslagar och stadslagar från det medeltida Norden.

- Jonatan Pettersson har ett mindre utställningsprojekt tillsammans Historiska museet om en svartkonstbok med ursprung från 1300-talet i samband med utställningen *Häxor*.

- Roger har under våren publicerat bok 6 i *Birgittas uppenbarelser på fornsvenska*.

- I mars arrangerade högre seminariet i nordiska språk konferensen *Thet Nyia Testamentit på Swensko 1526*. Bidragen ska publiceras som en fin bok till 500-årsjubileet 2026.

- Roger rekommenderar också Lars Wollins nya bok *Det humanistiska bibelverket* vilken berör ämnet

Claes Gejrot, Riksarkivet.

- Den nyskrivna arkivguiden finns snart i tryck.

- Peter Ståhl snart färdig med *Medeltidens samhälle* vilken kommer fokusera på aktörsperspektiv kring hur olika arkiv har avsatts i det medeltida samhället. Kommer bli ett väldigt bra verktyg - både för forskare och i undervisning.

- Diplomatarium Suecanum för år 1382 är klart och snart i tryck.

- Den sista delen i Södermanlandsserien, 2:8 *Renkarne, Torshälla stad*, i Det medeltida Sverige publicerades i vintras. Härnäst kommer de sista två delarna i Uppland, först *1:12 Vallentuna och Seminghundra härader* i höst följd av *Södra Roden*. Nästa landskap blir Västmanland, där den första delen kommer täcka Arboga stad med omnejd.

- Riksarkivets läsesal i Stockholm har stängt från 3e juni till 15e september på grund av hissbyte. Under tiden är medeltidssamlingarna helt stängda för forskare medan senare tidsperioder går att beställa till läsesalen i Täby.

Magnus Källström, Riksantikvarieämbetet.

Centrum för medeltidstudier

- Under sommaren startar digitaliseringen av F-samlingen i samarbete med Kungl. Biblioteket. Projektet kommer löpa över 2 år. I materialet ingår bland annat Ämbetsarkiv 1 och 2 från 1600-talet.
- Medverkade i Uppsala Runforums runråd om Erik Brate i maj.
- Annordnade en workshop om Vikbolandet ur runologisk synvinkel. Artikel kommer ut i Runrön.
- Laila Kitzler Åhfeldt har medverkat i projektet *Ancient images 2.0. A digital edition of the gotlandic picture stones* som blev färdigt i december förra året.
- Magnus har också medverkat i projektet *Runes in Finland* vilket mycket grundligt behandlar det finska runmaterialet. Finns fritt tillgängligt online.

Andrew Cooper, Engelska institutionen.

- Ett nytt nätverk för språkhistoria, SPHINX (Språkhistoriskt nätverk och samarbete), har upprättats. Fakulteten har varit generös med medel och det kommer hålla workshops och gästföreläsningar framöver. Fokus kommer däremot sikta på lite äldre tid än den medeltida.
- Andrew har medverkat i översättningarna i Armémuseums nya utställning *Korsvägar: Sverige – Ukraina genom 1000 år*.

Gwendolyne Knight Keimpema, Historiska institutionen

- Ett nytt forskningscentrum, the World in the Viking Age (WiVA), har bildats Uppsala. Flera post-doks och gästtjänster i vikingatid har blivit utlysta.
- Gwendolyne medverkar med ett föredrag om samisk levd religion under medeltiden på *Native American and Indigenous Studies Association Conference* i Norge.
- I december höll Gwendolyne i konferensen *Blurred Boundaries and Hybridizations of Magic, Religion and Authorized Knowledge or Practice in the Baltic Region* tillsammans med Austmarr nätverket.

Nanouschka Myrberg Burström, Institutionen för arkeologi och antikens samhällsliv.

- Det är få aktiva medeltidsforskare kvar på institutionen efter att Anders Andrén har gått i pension och Jonas Monié-Nordin fått en professur i Lund. Utöver det har Cecilia Ljung och Alison Klevnäs gått till WiVA i Uppsala. Medeltidsarkeologier kvar på institutionen är Anna Kjellström, Niklas Eriksson, och Nanouschka.
- Ekonomin är ansträngd, vilket har lett till att doktorandintaget har varit stoppat i två år. Tre av institutionens medeltidsdoktorander är nära disputation.
- Tori Falck, knuten till medeltidscentrum, har haft slutseminarium för sin avhandling *The Becoming of Boats*, vilken sträcker sig från sen vikingatid fram till 1700.
- Jenny Nyberg disputerar den 12e december med sin avhandling *Kristus är mitt liv och döden är min vinning. Förhållandet till döden och de döda i det tidigmoderna Sverige*, vilken berör sen medeltid.

Centrum för medeltidstudier

- Anna Andreasson disputerar under hösten med avhandlingen *Medeltidens trädgårdar i Norden – verklighet och föreställningar*.
- Rolf Warming är kvar ett tag till och arbetar på sin avhandling *Soldiers at Sea: Close Quarter Combat in the Fleets of Northern Europe, c.1450–1650 AD*.
- Ett projekt lett av Torun Zachrisson vid Upplandsmuseet har fått VR-finansiering. Forskningsprojektet kommer beröra utvecklingen av Östra Aros till Nya Uppsala under perioden 1000–1300.
- Gunnar Almevik har mottagit Mandelgrenspriset från Svenska Fornminnesföreningen.
- Nanouschka medverkar för tredje året i rad i CIVIS-kursen *The Heritage of Money*, i år Salzburg.

Anders Andrén, Kungl. Vitterhetsakademien.

- *Kyrkomusik i Sverige: från medeltid till nutid* av red. Lars Beglund och Anders Jarlert kommer publiceras i två band 2025.
- Gråborg på Öland ska få ett besökscentrum. En arkitekt ska börja skissa på förslag under sommaren.
- Vitterhetsakademins kommitté för forskning om kyrkor har tagit över serien *Sveriges Kyrkor konsthistoriskt inventarium*. Lunds domkyrka är färdig, och Christian Lovén har skrivit bandet om den medeltida kyrka.
- Vitterhetsakademien söker permutation av G Huselius stiftelses ändamål till att även inkludera sockenkyrkor i uppsala stift utöver domkyrkan. Om permutationen beviljas kommer det frigöras välbehövda medel för kyrkorenovering.
- Vitterhetsakademien har medverkat i 3D-digitaliseringsprojektet av gotländska runstenar *Ancient Images 2,0*.
- James Baret i Trondheim har tagit över EU-projektet 4-OCEANS.

Jessica Fröberg, Institutionen för kultur och estetik

- Jessica kommer ha sitt slutseminarium i augusti. Disputationen är planerad i mars 2025.
- Annars sker väldigt lite medeltidsforskning på institutionen. Karin Tetteris avhandlingsarbete *Early Modern military flags - performing meaning* skulle ursprungligen beröra sen medeltid, men sköt fram sitt startdatum till 1600-talet.

Carin Franzen, Institutionen för kultur och estetik

- Carin fokuserar i nuläget på tidigmodern forskning.
- Institutionen hade under våren en mastersstudent som skrev om ekokritik i Dante i litteraturvetenskap.
- Till hösten ges en ny kurs om handskriftens historia från antiken till 1700-talet där medeltiden får centralt fokus. Det ska förhoppningsvis höja medeltidsforskningens profil i utbildningen.

-Carin planerar att tillsammans med Sofia Lodén och Erika Kihlman söka forskningsmedel från rektorns extra satsning på litteratur- och språkforskning nästa år. Totalt utlyses 2 000 000 kr. på 2000 000 per år. Ansökan planerar att ta avstamp i projektet de formulerade i CMS våldsansökan till RJ.

Olov Lund och Dag Retsö, Institutionen för ekonomisk historia och internationella relationer

-Efter att Janken Myrdal och Bo Fransén gått i pension är egentligen Olov och Dag de enda aktiva medeltidsforskarna på institutionen. De har inte heller några doktorander som forskar om medeltid.

-Olov har VR internationellt postdoc om lagmännens roll i samhället 1350–1560 som löper fram till 2026.

-I mitten av augusti åker till Trondheim och deltar i Erik Opsahls nyinrättade medeltidcentrum vid NTNU.

-En publikation kring medeltida diplom och huruvida vittnen närvarade vid upprättandet kommer inom kort.

- Dag är aktuell med kapitel i ytterligare två antologier som är på väg i år.

- Dag har fått anslag från Nordic Tax Research Centre för en pilotstudie kring skatteväsendet i Skandinavien under medeltiden. Syftet är att genomföra en inventering av källor och tidigare forskning i ämnet.

- Malin Jonell och Dag har sökt anslag för ett interdisciplinärt forskningsprojekt om stormar i östersjön genom historien.

- Dag har medverkat i artikel som snart publiceras i Nature vilken handlar om de stora översvämningarna som drabbade Europa under åren 1342–1343.

-Både Dag och Olov kommer att medverka i Internationella medeltidskongressen i Leeds med klimathistoriska föredrag.

Pia Bengtsson Melin

-Pia deltog i november på ett seminarium i Mariestad tillsammans med Gunnar Almevik och Kalle Melin om hur arbetet med Södra Råda kyrka ska fortsätta samt kunskapsuppbyggnad om medeltida måleri. Det är ännu inte fastslaget vad som ska göras nu när återuppbyggnaden är färdig, frågan är om kyrkan ska målas om och målningarna som fanns ska rekonstrueras.

De har ansökt om anslag för mindre pilotprojekt för inventering av kunskapsläget kring medeltida limfärgsmålari. Projektet är tänkt att fungera som underlag för framtida beslut.

- I april hölls den årliga nätverksträffen för Sveriges medeltidsmuseer på Kulturen i Lund och Lunds historiska museum. Nästa år kommer mötet hållas i Visby.

-Pia kommer delta i Nordiska ikonografiska symposiet här i Estland med ett föredrag om återanvända medeltida ekorrar i Gothems kyrka.

- Kurerar utställningen *Unicorn in the Magical Forest* som har lånats ut av SHM till Niguliste museum i Estland. Den öppnar 6e september.

Centrum för medeltidstudier

- Pia har också medverkat i det 4-åriga projektet *Michel Sittow in the North?* Vilket har resulterat i utställningar i Hudiksvall och på Eesti kunstmuseum i Tallinn. 4 årigt projekt, Estlands roll i senmedeltiden. Det har även varit konferenser, öppna seminarier, publikationer osv. Nu finns planer på att ansöka om ett fortsättningsprojekt, *Michel Sittow in the South*, med fokus på Spanien.
- Det blir två nya utställningar på Historiska museet. En utställning om medeltida mode kurerad av medeltidsmuseet med rekonstruerade kvinnodräkter kommer till medeltida liv Utöver det lånar Kalmar slott ut utställningen Häxor, vilken kommer stå i barockhallen. Det är ett stort projekt att bygga upp, vilket innebär att hallen är stängd från oktober till maj nästa år.
- Museet har en utlyst en praktikanttjänst i arkeologi för hösten och vintern, riktad mot studenter som utbildar sig till arkeolog eller föremålsantikvarie.

§ 7 Föreståndaren berättar om CMS verksamhet under 2023–2024

- Wilhelm Ljungar har tagit över som sekreterare för CMS.
- Olle Ferm har fått Birgittapriset, vilket utdelas den 25e maj i Vadstena.
- Martin Andersson börjar som biträdande lektor i historia den 1a september. Han disputerade 2018 med avhandlingen *Migration i 1600-talets Sverige: Älvsborgs lösen 1613–1618* följt av ett forskningsprojekt vid SLU som resulterade i boken *Från trälarna till tjänstefolk: legofolk i Sverige 1250–1600*.
- Två postdocs inom medeltidshistoria kommer till institutionen. Alberto Robles Delgado började 1a april med Bernadottestipendieprojektet Arnljot Gelline's Reception in Popular Culture vilket löper över 6 månader. Serpil Cilgin börjar den 1a september med ett projekt om den religiösa retoriken under första korståget finansierat av Turkiska forskningsstiftelsen över 8 månader.
- Clara Dalsgaard Hansen, alumna från CMS medeltidsmaster, har blivit doktorand i Lund.
- I december arrangerade Gwendolyne i konferensen *Blurred Boundaries and Hybridizations of Magic, Religion and Authorized Knowledge or Practice in the Baltic Region* tillsammans med Austmarr nätverket.
- Flera forskare från institutionen kommer delta på Internationella medeltidskongressen i Leeds under sommaren.
- CMS deltar också med 10 forskare på populärvetenskapliga föredrag under medeltidsveckan i Visby.
- I oktober deltar CMS i två sessioner på korstågskonferens i Madrid.
- Styrelsen erbjöd assistans till riksdagsdirektören för den nya utredningen kring medeltidsmuseet, men fick ingen återkoppling.
- Museet har fått medel från Riksbankens jubileumsfond för ett symposium inom projektet *Stockholm i den medeltida världen*, 9–11 oktober 2024.
- Den 16e april hade Runica et Mediaevalias årsmöte med föredrag av Biörn Tjallén om *Birgittiner i norr?*

- Den 21 Maj anordnades exkursion med CMS och Riksarkivet för att markera att Det medeltida Sverige har publicerat alla volymer om Södermanland. Bra arrangerat av Pia Bengtsson Melin, Christian Lovén och Magnus Källström.
- I Lund har Christian Høgel blivit professor i klassiska språk och Maria Oen har blivit lektor i konsthistoria.
- Forskare Historiska institutionen anknypna till CMS deltar med tre sessioner vid Nordiska historikermötet nästa år.
- Både konferensen om Stockholms blodbad som hölls 2021 och konferensen om testamenten som hölls 2023 närmar sig tryck.

§ 8 Medeltidsseminariet HT 2023/ VT2024

Under våren höll medeltidsseminariet sex föredrag. Utöver det var två till planerade, men behövde ställas in på grund av sjukdom och inställda flyg.

Under hösten är så här långt sex seminarier inbokade och fler diskuteras.

23 september: Alexandre Vergos, History, Toulouse Universitet, Thomas Neijman, History, SU, Olov Lund, Economic History, SU, Margaretha Nordquist, History, SU

Aristocratic networks in Sweden and in France. Models and Empirical foundations

30 september: Christian Høgel, Classical languages, Lunds Universitet

Translational transfer windows. Arabo-Greek literary exchange and the early Greek translation of the Qur'an.

4 november: Marek Tamm, Cultural History, Tallinn universitet, Heiko Droste, SU

Time and nostalgia

5 november Marek Tamm, *Digital Livonia*

18 november: Maria Oen, Art history, Lunds Universitet

Constructing auctoritas: Author Portraits of Female Writers

25 november Alberto Delgado, Universidad de Alicante

Vikings on films.

§ 9 Anmälan av uppdateringar och nya doktorander samt forskare till hemsidan

På grund av att CMS administratörspost försvann på grund av den dåliga ekonomin uppdateras inte hemsidan löpande. Rådsmedlemmar uppmanas maila sekreteraren om uppdateringar till hemsidan.

§ 10 Programansökan *Violence in the Middle Ages – categories and consequences*

- Den omarbetade versionen av programansökan för *Violence in the Middle Ages* gick tyvärr inte till andra rondan för VR-medel. Det var ett stort projekt, med 20 personer involverade och budget på 45 miljoner.

- Anders Andrén gav medhåll att det var synd att det inte gick. Han föreslog också att eventuellt, om intresse fanns, höra av sig professor Jozsef Laszlovszky som arbetat med utgrävningar av den mongoliska invasionen i Ungern på 1200-talet. Det skulle gå att höja projektet till ett europeiskt plan.
- Rådet kom fram till att beslut om hur projektet ska gå vidare inte kan fattas nu. Frågor huruvida det ska omarbetas till ett större europeiskt projekt, göras till ett flertal mindre projekt och konferenser eller något annat kommer fattas på ett möte med involverade forskare någon gång under hösten.

§ 11 Centrums framtid

Styrelsen har haft ett extrainsatt möte i april för att diskutera centrumets framtid efter den positiva utvärderingen. Mötet föranledes också av att CMS fick avslag på våldsprojektet till VR samtidigt som den givna budgeten krymper och Kurt snart ska gå i pension.

- Kurt har varit på utvecklingssamtal och samtidigt talat med prefekt på historiska institutionen om utlysning för medeltidsprofessuren till hösten. Anna Götlind är intresserad av styrelsens tankar kring utlysningens utformning och Henrik har träffat henne och lyft vad CMS vill få ut av en ny föreståndare. Annars har Henrik fått höra det som sagts tidigare, institutionen är nöjda med centret med kommer inte öka finansieringen.
- Styrelsen kommer se över andra möjligheter att finansiera CMS verksamhet, antingen via andra institutioner eller de till centret anknutna organisationerna utanför akademien.
- Det har även diskuterats hur CMS kan lyfta profil, med mål att bli inte bara Sveriges utan Nordens ledande medeltidsforskningscentrum. Bland annat har det diskuterats att öka det interdisciplinära samarbetet, införa en konferens varje eller vart annat år och införa en medalj för framstående medeltidsforskning.

§ 12 Övriga frågor

Nej.

Mötet avslutas.